

Bányai Tamás

Hiányérzet

- Miért? - kérdezte anyja, amikor először jött ki hozzá Amerikába meglátogatni őt.

Az anyák mindig tudni szeretnék, gyermekük mit és miért csinál, mert mindent ők sem tudnak, sejtelmük is néha becsapja őket, ami ékes bizonyítéka a szülő és gyerek közötti kapcsolat hiányosságainak, annak az űrnek, amely ebben a viszonyban minden összekötő szál ellenére is tátongani látszik olykor. Állhat egy mama akár a sír szélén, az utolsó pillanatig tudni akarja fiának minden lépését, s becsapva érzi magát, ha valamit elhallgatnak előle. Mintha hálátlanságot kapna cserébe a hajdani pelenkázásért, babusgatásért. A törődésért, amit egy anya szívéből sohasem lehet kiírtani.

A kérdésre csak nyomósabb okot szolgáltatott, hogy nem érezte jól magát, aminek ugyan semmi köze nem volt fia esetleges és feltételezett nemtörődömségéhez, sokkal inkább ahhoz a nyelvi korláthoz, amelyik elválasztotta őt menyétől és két unokájától. Hogyan is lehet egy családban békés harmónia, ha a legszűkebb familia tagjai nem értik meg egymást? Ha mind a két fél - nagymama és unokái - kölcsönösen úgy vélekedik a másikról, érthetetlen karattyolása egyenesen sértő.

Igen, az. A gyerek képtelen megérteni, miért nem kap egy kólát a nagymamától, amikor már harmadszor kéri, és hosszas, kézzel-lábbal való mutogatás után is csak egy pohár narancslevet tesznek eléje. Mert az egészséges.

A nagymamát viszont nagyon bántja, amikor tapasztalni kénytelen, hogy az unoka durcásan eltolja

magától a narancsleves poharat, és fejét ingatva ballag a hűtőszekrényhez kiemelni egy jéghideg Coca-Colát. Amit azért tartanak a hűtőben, hogy ők - a két unoka - azt igyák.

Milyen nagyszülő az, aki képtelen felfogni mennyire ihatatlan a narancslé, amelynek rostjai rátapadnak a szájpadrásra, vagy ha nem is olyan ihatatlan, hát akkor se kell, mert a Coca-Cola jobb. Még a szigorú mamától is több engedményt lehet kicsikarni, mint a nagymamától, akinek pedig éppen az az elsődleges feladata, hogy kényeztesse unokáit. Az ilyen nagymama csak vizet zavar. Feleslegesen.

És milyen unoka az, aki az istennek sem hajlandó megérteni - akármilyen nyelven mondják is neki -, hogy a Coca-Colát nem azért nem kapja meg, mert sajnálja tőle, hanem mert hízlal, sok benne a cukor, a különféle tartósítósó mûbogyó, éppen ezért ártalmas, a gyerek jobban teszi, ha narancslevet iszik. Az egészséges és magas a C-vitamin tartalma. A nagymamát nem a gonoszság vezérli, amikor nem azt ad, amit kérnek tőle, hanem a jószándék, az aggodalom és szeretet, amit ezek a bestia kölykök semmibe vesznek.

Mennyivel másabb lett volna minden, ha annak idején nem hajtja fiát a kalandvágy, és megmarad az ülepén odahaza. Otthon is lehet boldogulni, főként egy ilyen ügyes embernek, mint az ő fia, aki ugyebár itt, az idegen világban is milyen szépen megállta a helyét, és amint azt világosan látni lehet, többre vitte, mint az átlag amerikaiak. Legalább talált volna magának egy magyar feleséget! Végtére még ebben a hatalmas országban sem feltétlenül lámpással kell keresni a magyar nőket. S ha netán mégis, hát vehette volna a fáradtságot, hogy lámpást vegyen a kezébe.

Ha otthon marad, akkor most bizonyára az az

aranyos Klárika lenne a menyé, akivel mindig könnyű volt szót érteni. Nem is lenne most, öregkorára egyedül, hiszen Klárika gyermekei nyilván betöltenék üres napjait, vihetné őket moziba, állatkertbe, játszani a térre vagy kirándulni jó időben. És tökéletesen megértenék egymást!

Nem mintha ez a két lurkó nem lenne szeretetreméltó. Olykor nagynéha. Meg a menyé is. Igaz, nem Klárika - olyan nem is lesz még egy. Kedves nő, a maga módján, még az is látszik rajta, hogy szereti a fiát, és mégis más, teljesen más, mint amilyen asszonyt elképzelt fia élettársaként. Még a neve is! Phyllis. Milyen név ez? A hangzása se jó. És igazán megtanulhatott volna magyarul. Legalább néhány szót!

Napokon keresztül fürkészte fiának arcát, kritikus szemmel figyelte minden mozdulatát. Boldog-e tényleg, próbálta megállapítani. Annyit mindenesetre kiszűrt, hogy elégedett. Tényleg az? Vagy csak beletörődött sorsába, jópofát vág ahhoz, ami kijutott neki. Nem tudta konkrétan eldönteni, mert fia és menyé angolul beszéltek, szavukat sem értette, ámde a hangsúlyból sok mindenre lehet következtetni, ahhoz nem szükséges a nyelvtudás. Márpedig szóváltásaik hangsúlyában volt valami fals. Valami erőltetett, mesterkéltné. Egy anya megérzi ezt.

Ha szegény apja élt volna még akkor, biztos minden másképpen alakul. Csakhogy Ádámot magához szólította az Úristen, pont amikor a fiúgyereknek legnagyobb szüksége lett volna az apára, akit hiába igyekezett pótolni. Megtett ő minden tőle telhetőt, önmagát nem is hibáztathatja semmiért, annyi azért bizonyos, ha egy lánnyal áldja meg a sors, azzal talán nincs ilyen problémája. Egy lánynak jóval kevesebb titkolnivalója van az anyja előtt; a nők valahogy jobban

megértik egymást. Mint ahogy a férfiak is.

Ha szegény Ádám néhány évvel tovább él, s nemcsak apja, barátja is marad fiának, mint ahogy az is volt amíg élt, akkor ez a gyerek sohasem hagyja el hazáját. Apja ismerte volna azokat a mozgatórugókat, amelyek erre a lépésre készítették, és nyilván, sőt holtbiztosan lebeszéli szándéka keresztülviteléről. Nagyon valószínű, hiszen 1956-ban is mehetek volna Nyugatra, együtt az egész család, ám éppen Ádám volt az, aki még a gondolat ellen is hevesen tiltakozott. Menjen, aki akar, mondta a férje, amikor egyik barátjuk távozásra akarta ösztökélni őket, arra hivatkozva, hogy nagy szar ez az ország, egy felforgatott trágyadomb, ahonnan még a legyek is elmenekülnek, holott azok éppen a szar körül szeretnek zümmögni, de még azok is jobb pöcegödrt keresnek maguknak. Ha trágyadomb ez az ország, felelte akkor Ádám, hát legyen, majd kihozunk valamit a szarból is. A paraszt is ragaszkodik a földjéhez, akkor is, ha mégoly kínkeserves gondot vesz vele a vállára. Nem hagyja ott, műveli, ahogy tudja, nem tágít mellőle akkor sem, ha vihar pusztítja a termést.

Ilyen ember nem engedi el a fiát a nagyvilágba, bármennyire hajtja is a gyereket a mehetnék. Igaz viszont, hogy ő sem engedte volna el, foggal-körömmel tartja vissza, ha tudja mit forgat a fejében, mi a szándéka. De ez a gyerek hallgatott, mint a sír, hiszen Klárka már csak Ausztriából tudta meg, hogy faképnél hagyták. Alig valamivel a kitűzött esküvő előtt. Pedig hogy szerette az ő fiát az az aranyos kislány! Ott zokogott a vállán, s egyre csak azt hajtogatta: hogy tehette ezt velem? Velünk.

Mert hiszen ez fáj - fáj még ma is - a legjobban. Hogy egyetlen szó, egyetlen célzás nélkül hagyott ott csapat-papot. Édesanyát, menyasszonyt, mindent. Ha

csak annyi gerinc lett volna benne, hogy odaáll elé és azt mondja: ne haragudj, anyukám, de így és így döntöttem, ezért és ezért, akkor talán megérti. Talán még helyesli is.

Nem, dehogy! Akkor sem helyesli. Mert hiszen Klárika elé is odaállhatott volna, megmondani: nézd, elegendő van a kettőnk kapcsolatából, találtam magamnak valaki mást, vagy a jóég tudja mit kellett volna mondania, de valamit mindenféleképpen. Kifogást, indokot, netán még meg is rágalmazhatta volna valamivel azt a szegény lányt, hogy miatta történik minden, előle menekül, látni sem akarja, hallani sem akar róla, és mindkettőjüknek jobb, ha egy hatalmas óceán választja el őket mindörökre.

Csakhogynem biztos nem Klárika miatt ment el. Valami más lehetett az oka, mert a fiának is tudnia kell, talán tudja is, csak elhallgatja mindenki elől, hogy olyan feleséget, mint Klárika lett volna, sehol a világon nem talál. Egy anya megérzi ezt.